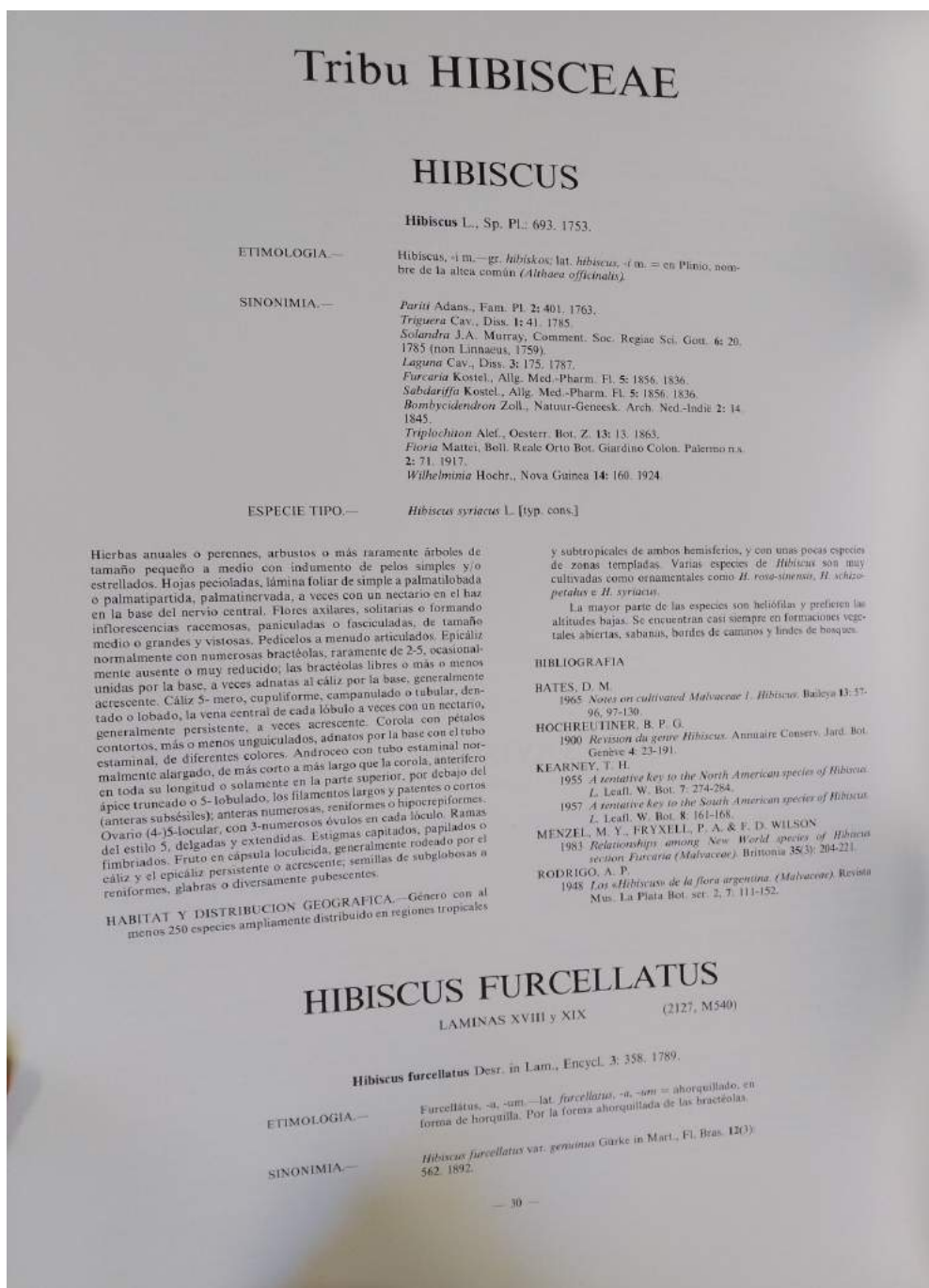

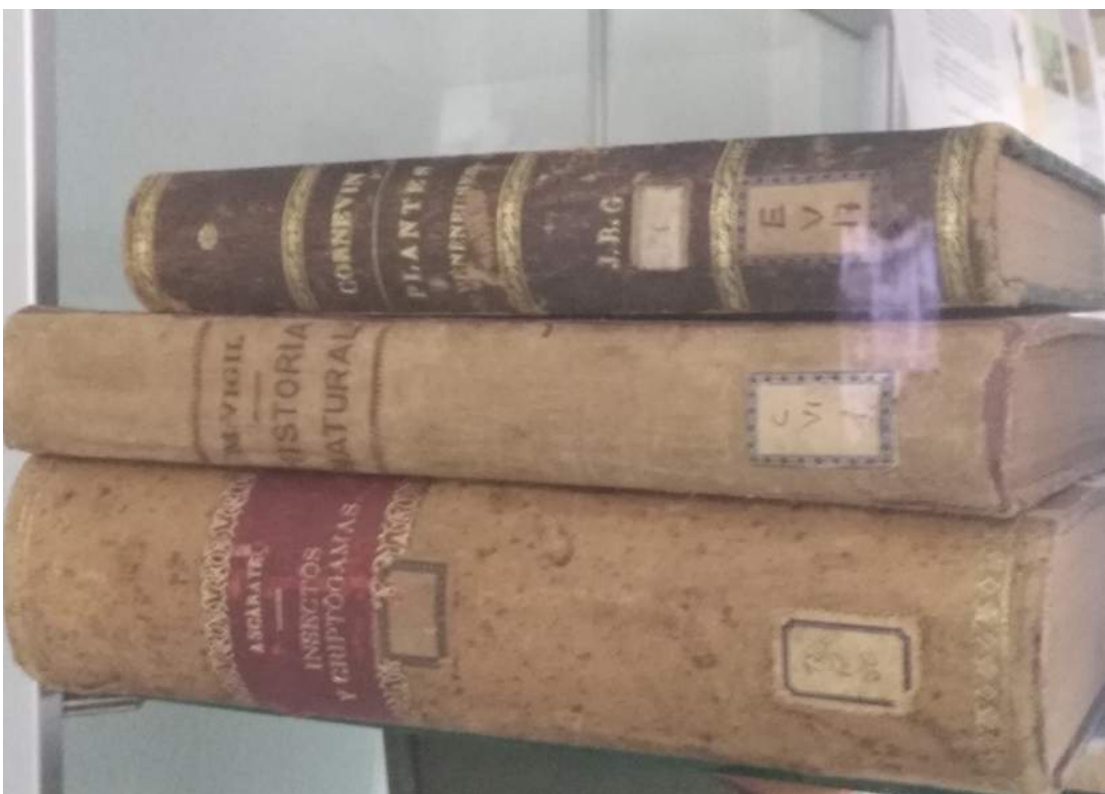

*(1)

*(2)

*(1)(2) Real Expedición Botánica del Nuevo Reyno de Granada. **Flora de la Real Expedición Botánica del Nuevo Reyno de Granada** : 1783-1816 : publicada bajo los auspicios de los Gobiernos de España y de Colombia y merced a la colaboración del Instituto de Cooperación Iberoamericana, Instituto Colombiano de Cultura Hispánica, Real Jardín Botánico de Madrid e Instituto de Ciencias Naturales-Museo de Historia Natural de la Universidad Nacional de Colombia. Madrid : Ediciones de Cultura Hispánica, 1954- 8472327345 (o. c.)

1. DEFINICIÓ I OBJECTIUS

Naciones Unidas

A/RES/73/252

Asamblea General

Distr. general
16 de enero de 2019

Septuagésimo tercer periodo de sesiones
Tema 26 del programa

Resolución aprobada por la Asamblea General el 20 de diciembre de 2018

[sobre la base del informe de la Segunda Comisión (A/73/544)]

73/252. Año Internacional de la Sanidad Vegetal (2020)

La Asamblea General,

Reafirmando su resolución 70/1, de 25 de septiembre de 2015, titulada "Transformar nuestro mundo: la Agenda 2030 para el Desarrollo Sostenible", en la que adoptó un amplio conjunto de Objetivos de Desarrollo Sostenible y metas universales y transformativos, de gran alcance y centrados en las personas, su compromiso de trabajar sin descanso a fin de conseguir la plena implementación de la Agenda a más tardar en 2030, su reconocimiento de que la erradicación de la pobreza en todas sus formas y dimensiones, incluida la pobreza extrema, es el mayor desafío a que se enfrenta el mundo y constituye un requisito indispensable para el desarrollo sostenible, su compromiso de lograr el desarrollo sostenible en sus tres dimensiones —económica, social y ambiental— de forma equilibrada e integrada y de aprovechar los logros de los Objetivos de Desarrollo del Milenio y procurar abordar los asuntos pendientes,

Reafirmando también sus resoluciones 53/199, de 15 de diciembre de 1998, y 61/185, de 20 de diciembre de 2006, relativas a la proclamación de años internacionales, y la resolución 1980/67 del Consejo Económico y Social, de 25 de julio de 1980, relativa a los años y aniversarios internacionales, en especial los párrafos 1 a 10 de su anexo, sobre los criterios convenidos para la proclamación de años internacionales, así como los párrafos 13 y 14, en los que se establece que no debe proclamarse día ni año alguno sin que se hayan hecho antes los arreglos básicos necesarios para su organización y financiación,

Observando que las plantas sanas constituyen la base de la vida en la Tierra, así como de las funciones de los ecosistemas y de la seguridad alimentaria, y son el elemento clave para el mantenimiento de la vida en la Tierra,

Reconociendo que la sanidad vegetal es clave para el desarrollo sostenible de la agricultura con miras a alimentar a la creciente población mundial de aquí a 2050,

*(3)

Reconociendo también que el mantenimiento de la sanidad vegetal protege el medio ambiente, los bosques y la biodiversidad frente a las plagas de plantas, mitiga los efectos del cambio climático y respalda los esfuerzos encaminados a reducir el hambre, la malnutrición y la pobreza e impulsa el desarrollo económico, y que la protección de las plantas frente a las plagas es un factor decisivo en las estrategias para erradicar el hambre y la pobreza rural,

Destacando la urgente necesidad de sensibilizar sobre la sanidad vegetal y promover y facilitar medidas para gestionarla, con vistas a contribuir a la implementación de la Agenda 2030,

Confiando en que la celebración de un año internacional aliente la adopción de medidas dirigidas a promover y llevar a cabo actividades en favor de la conservación y el mantenimiento de los recursos vegetales mundiales, estimule dichas medidas y aumente la sensibilización sobre la importancia de la sanidad vegetal a la hora de abordar cuestiones de interés mundial, como el hambre, la pobreza y las amenazas para el medio ambiente,

Recordando la resolución 5/2017, aprobada el 7 de julio de 2017 por la Conferencia de la Organización de las Naciones Unidas para la Alimentación y la Agricultura en su 40º período de sesiones, que se celebró en Roma del 3 al 8 de julio de 2017,

1. *Decide* declarar 2020 Año Internacional de la Sanidad Vegetal;
2. *Invita* a todos los Estados Miembros, las organizaciones del sistema de las Naciones Unidas, otras organizaciones internacionales y regionales y la sociedad civil, incluidas las organizaciones no gubernamentales, los particulares y otros interesados pertinentes, a que celebren el Año Internacional, como corresponda, mediante actividades orientadas a sensibilizar sobre la importancia del impacto económico, social y ambiental de la sanidad vegetal en la seguridad alimentaria y las funciones de los ecosistemas, y a que intercambien mejores prácticas a este respecto;
3. *Invita* a la Organización de las Naciones Unidas para la Alimentación y la Agricultura a que, en colaboración con la Convención Internacional de Protección Fitosanitaria y teniendo presentes las disposiciones que figuran en el anexo de la resolución 1980/67 del Consejo Económico y Social, facilite la celebración del Año Internacional;
4. *Destaca* que el costo de todas las actividades que se deriven de la aplicación de la presente resolución deberá sufragarse mediante contribuciones voluntarias;
5. *Invita* a todos los interesados que corresponda a contribuir y prestar apoyo a la celebración del Año Internacional;
6. *Solicita* al Secretario General que señale la presente resolución a la atención de todos los Estados Miembros, las organizaciones del sistema de las Naciones Unidas y las organizaciones de la sociedad civil para que el Año Internacional se celebre debidamente.

62ª sesión plenaria
20 de diciembre de 2018

* (4)

*** (3) (4) Luxemburgo. Resolución aprobada por la Asamblea General el 20 de diciembre de 2018. [sobre la base del Informe de la Segunda Comisión] (A/73/544), 16 enero 2019. Septuagésimo tercer período de sesiones. Tema 26 del programa. 73/252. Año Internacional de la Sanidad Vegetal (2020) 62ª sesión plenaria, 20 de diciembre 2018. En: *Diario Oficial de la Unión Europea*. Edición en español. Luxemburgo: Oficina de Publicaciones de la Unión Europea, 20 de diciembre 2018. 2 p. ISSN 1977-0685 (edición electrónica). [Consulta: 03-02-2020]. Disponible en: <https://digitallibrary.un.org/record/1663727?ln=es>**

Què és la Sanitat Vegetal? Per què és important?

La Sanitat Vegetal és el conjunt de serveis encaminats a preservar i protegir l'ecosistema per tal de controlar i prevenir que les plagues, les males herbes i els organismes causants de malalties, es propaguin a noves zones, especialment mitjançant la interacció humana com és el comerç internacional

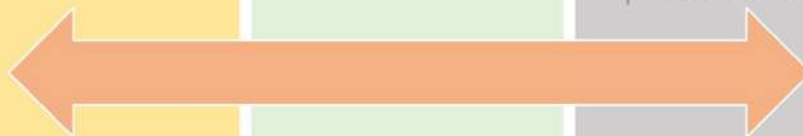

Les plantes són el 80% dels aliments que consumim i produeixen el 98% de l'oxigen que respirem

Per erradicar la fam i reduir la pobresa, és important mantenir la sanitat vegetal en forma, ja que segons la FAO, es perden fins a un 40% de les collites alimentàries per plagues i malalties vegetals cada any. El comerç internacional i l'augment dels viatges, augmenten el risc de que les malalties de les plantes es propaguin.

La producció agrícola ha d'augmentar en un 60% per l'any 2050 per poder alimentar la població mundial

❖ MISSATGES CLAU

2020 (AISV) Any Internacional de la Sanitat Vegetal

- 1 Preservar la sanitat vegetal per a protegir el medi ambient i la biodiversitat.
- 2 Garantir la salubritat en el transport de plantes i productes vegetals.
- 3 Vigilar/protegir/prohibir el trasllat de plantes i productes vegetals en viatges o desplaçaments transfronterers amb la finalitat de NO propagar plagues i malalties de les plantes.
- 4 Protegir, gestionar i recuperar els medis marins i terrestres per a preservar la sanitat vegetal.
- 5 Invertir en organitzacions de sanitat vegetal i investigació i desenvolupament fitosanitari.
- 6 Les plantes sanes són fonamentals per acabar amb la fam i aconseguir els Objectius de Desenvolupament Sostenible.
- 7 La FAO i la CIPF proporcionen orientació i lideratge en els esforços mundials per a garantir la sanitat vegetal.

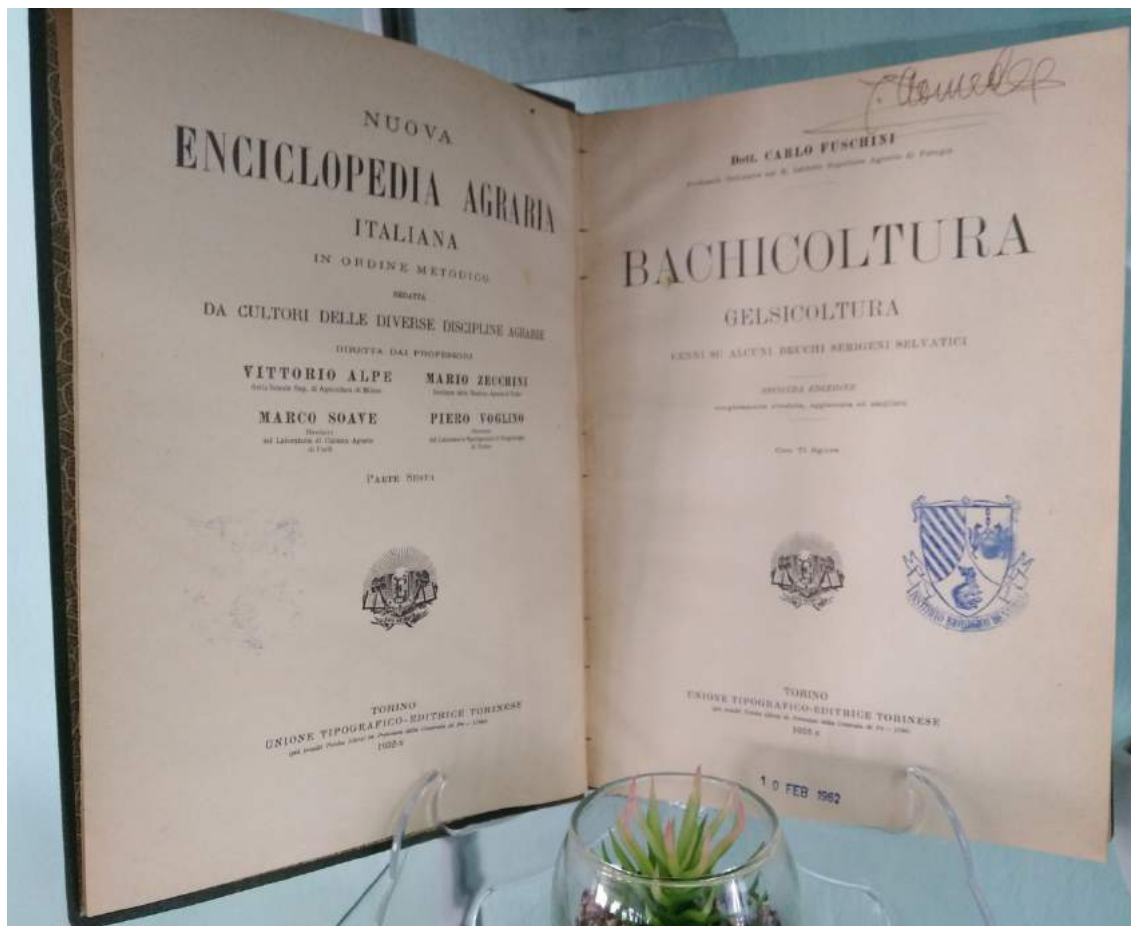
*(5)

*(5). Convención Internacional de Protección Fitosanitaria (CIPF)=International Plant Protection Convention (IPPC). [en línia]. Roma: IPPC, 2019. [Consulta: 03-02-2020]. Disponible en: <<https://www.ippc.int/es>>

2. CONSUM RESPONSABLE

"El descobriment de l'agricultura va ser el primer gran pas
cap a una vida civilitzada"
Arthur Keith (1866-1955)

*(6)

*(6) Fuschini, Carlo. *Bachicoltura : gelsicoltura cenni su alcuni bruchi serigeni selvatici*. Torino : Unione Tipografico-Editrice Torinese, 1932.

*(7)

*(7) **Radiografia de les explotacions agrícoles de Catalunya 2019.** En: *Departament d'Agricultura, Ramaderia, Pesca i Alimentació. Generalitat de Catalunya.* [en línia]. Barcelona: Generalitat de Catalunya. Departament d'Agricultura, Ramaderia, Pesca i Alimentació, 2019. [Consulta: 03-02-2020]. Disponible en: <<http://agricultura.gencat.cat/web/.content/11-actualitat/02-reportatges/10-radiografia-explotacions-agricoles-catalunya/enllacos-documents/fitxers-binaris/infografia.pdf>>

Opcions

CONSUM CONSCIENT

CALENDARI DE TEMPORADA DE FRUITA I HORTALISSES

FRUITA

	gen.	febr.	març	abril	maig	juny	jul.	ag.	set.	oct.	nov.	des.
NESPRES												
ALBERCOCS												
PRÉSSEC												
NECTARINES												
SÍNDRIA												
FIGUES												
POMA												
MELÓ												
RAÏM												
MANDARINES												
KIWI												
TARONJA												
MADUIXES												
CIRERES												
PRUNES												
PERES D'ESTIU												
PERES												

La zona de referència de les temporades és el Baixès. En climes més càlids les temporades s'avancen. En climes més freds, s'endarrereixen o s'acorten. Es guarden en càmeres

*(8)

HORTALISSES

Opcions
CONSUM CONSCIENT

	gen.	febr.	març	abril	maig	juny	jul.	ag.	set.	oct.	nov.	des.
FAVES												
PÈSOLS												
CARBASSÓ												
PEBROT												
ALBERGÍNIA												
TOMÀQUETS												
COGOMBRE												
MONGETA TENDRA												
PATATES												
CEBES												
BLAT DE MORO												
CARBASSA												
MONIATOS												
NAPS												
COLS DE BRUSSEL·LES												
PORRO												
API												
ALLS												
BLEDES												
COL												
BRÒQUIL												
ESCAROLA												
COLIFLOR												
ESPINACS												
ALLS TÈDRES												
CARXOFES												
ENDÍVIES												
XIRIVIA												
ESPÀRRECS												
PASTANAGUES												
ENCIAM												
RAVES												
REMOLATXA												
JULIVERT												

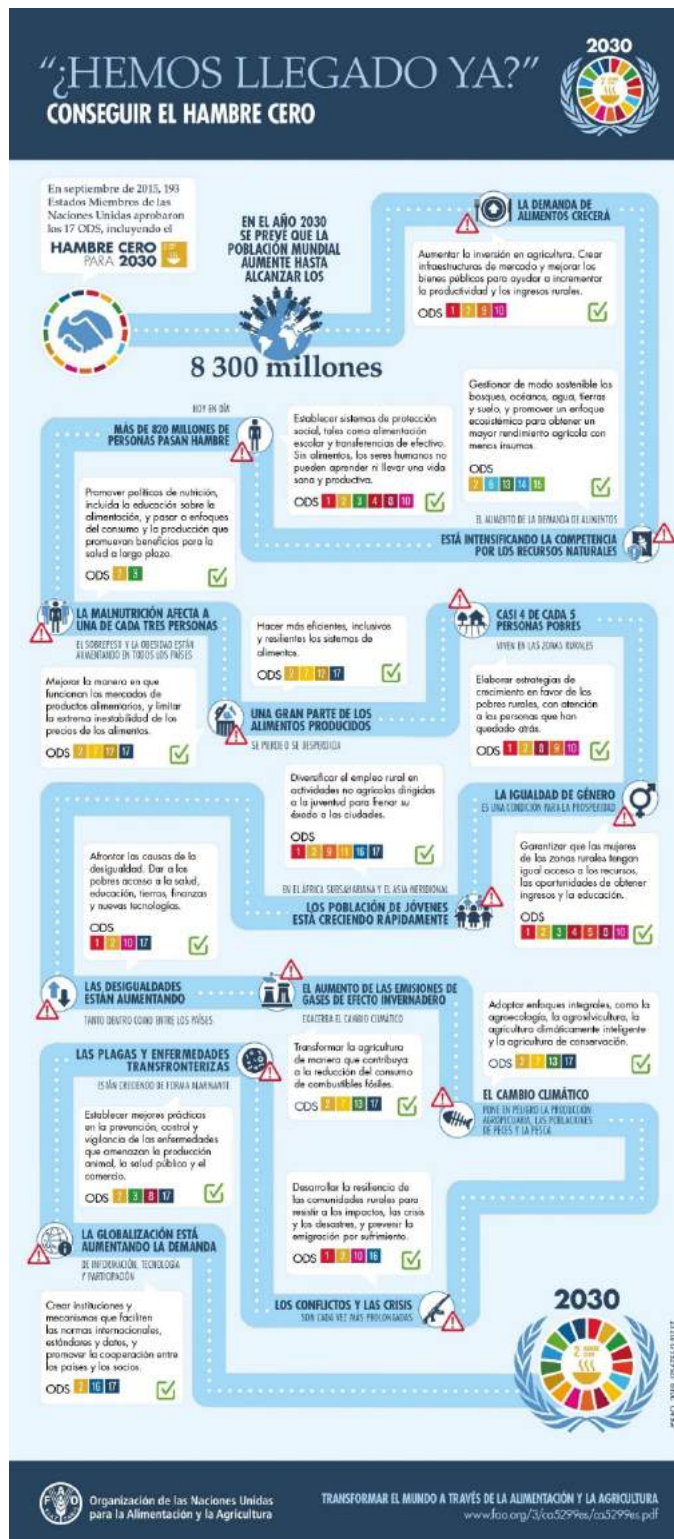
Es guarden en càrrecs

La zona de referència de les temporades és el Bages. En climes més calids i les temporades s'avancen. En climes més freds, s'endarrereixen o s'escurcen.

OPCIONSON.ORG / BUSCA'NS A LES XARXES!

* (9)

* (8) (9) **Calendari de temporada de fruita i hortalisses.** En: Opcions.org. [en línia]. Barcelona: Opcions.org, 2019. [Consulta: 03-02-2020]. Disponible en: http://opcions.org/wp-content/uploads/2018/03/Calendari_aliments_frescos_A4_2.pdf

*(10)

*(10) **FAO. Organización de las Naciones Unidas para la Alimentación y la Agricultura. El camino hacia el hambre cero 2030.** [en línea]. Roma: FAO, 2020. [Consulta en: 03-02-2020]. Disponible en:

<http://www.fao.org/resources/infographics/infographics-details/es/c/1027149/>

3. NORMATIVA / PASSAPORT FITOSANITARI

De Bolòs, Oriol [et al.]
Flora manual dels Països Catalans. 3a ed. revisada i ampliada. Barcelona : Pòrtic, 2005. 1310 p. 8473068572

Costa, Antonio Cipriano.
Introducción á la flora de Cataluña y catálogo razonado de las plantas observadas en esta región. Barcelona : Impr. Barcelonesa, 1877. LXXIII, 356, III, 96 p.

 xxxxx /
 Plant
 Passport¹

- A xxxxx²
- B XX³ – xxxxx⁴
- C xxxxx⁵
- D XX^{7 or 8}

6

 xxxxx /
 Plant
 Passport¹

- A xxxxx²
- B XX³ – xxxxx⁴
- C xxxxx⁵
- D XX^{7 or 8}

 xxxxx /
 Plant
 Passport¹

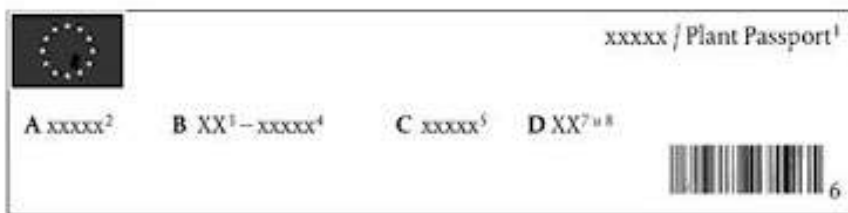
- A xxxxx² B XX³ – xxxxx⁴
- C xxxxx⁵ D XX^{7 or 8}

6

 xxxxx /
 Plant
 Passport¹

- A xxxxx² C xxxxx⁵
- B XX³ – xxxxx⁴ D XX^{7 or 8}

manera que ha de contenir la mateixa informació que es recull en el model "A" d'etiqueta completa.

- PASSAPORT FITOSANITARI CE
- PASAPORTE FITOSANITARIO CE
- ES-XX-YY-ZZZZ- Núm. Sèrie 0000

Veure l'exemple 3.

Exemple 1: etiqueta expedida per un viverista inscrit en el ROPCIV amb núm. 07-0004 instal·lat en Mallorca que posa en circulació 30 palmeres de l'espècie *Phoenix canariensis*. L'etiqueta informa que les va comprar a un viver registrat en el ROPCIV, o equivalent, identificat amb núm. 03-3333, i que a la vegada les va importar d'un estat no membre de la Unió Europea, com és el cas d'Israel (es fa notar que en aquest supòsit han hagut de passar 1 any immobilitzades en territori de la UE en quarantena).

Exemple 2: etiqueta aferrada a un contenidor expedit per una empresa inscrit en el ROPCIV amb núm. 07-0058 productora de planter instal·lada en Mallorca que posa en circulació 300 tomàti-gueres destinades a agricultors professionals.

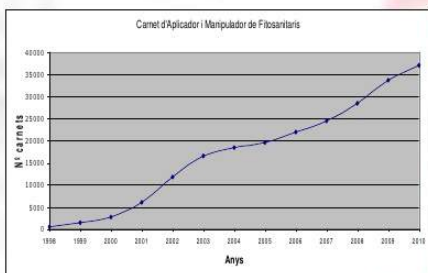
Exemple 3: Expedició de dues partides de palmàcies de diversa procedència, juntament amb vegetals (*aloe vera*) que no requereixen passaport fitosanitari.

Teresa Torres Torres		NIF: 12.345.678-Z			
Domicili social: Avda. Urbana, 12. 07007-Palma.		Viver: Ctra. Ma-9119 km 154. 07600 Palma Tel. 971 234 567 - Fax. 971 234 567			
U.	Gènere i espècie	Referència	Prod./Imp. original	País original	
30	<i>Phoenix canariensis</i>		03-3333	Israel	
10	<i>Washingtonia robusta</i>		07-0058		
2	<i>Aloe vera</i>				
PASSAPORT FITOSANITARI CE		ALBARÀ NUM.			
PASAPORTE FITOSANITARIO CE		RP			
ES-04-07-0004-		2008/001			

Carnets d'aplicador i manipulador a Catalunya

- Obligatori:**
- aplicadors empreses
 - agricultors
 - distribuïdors

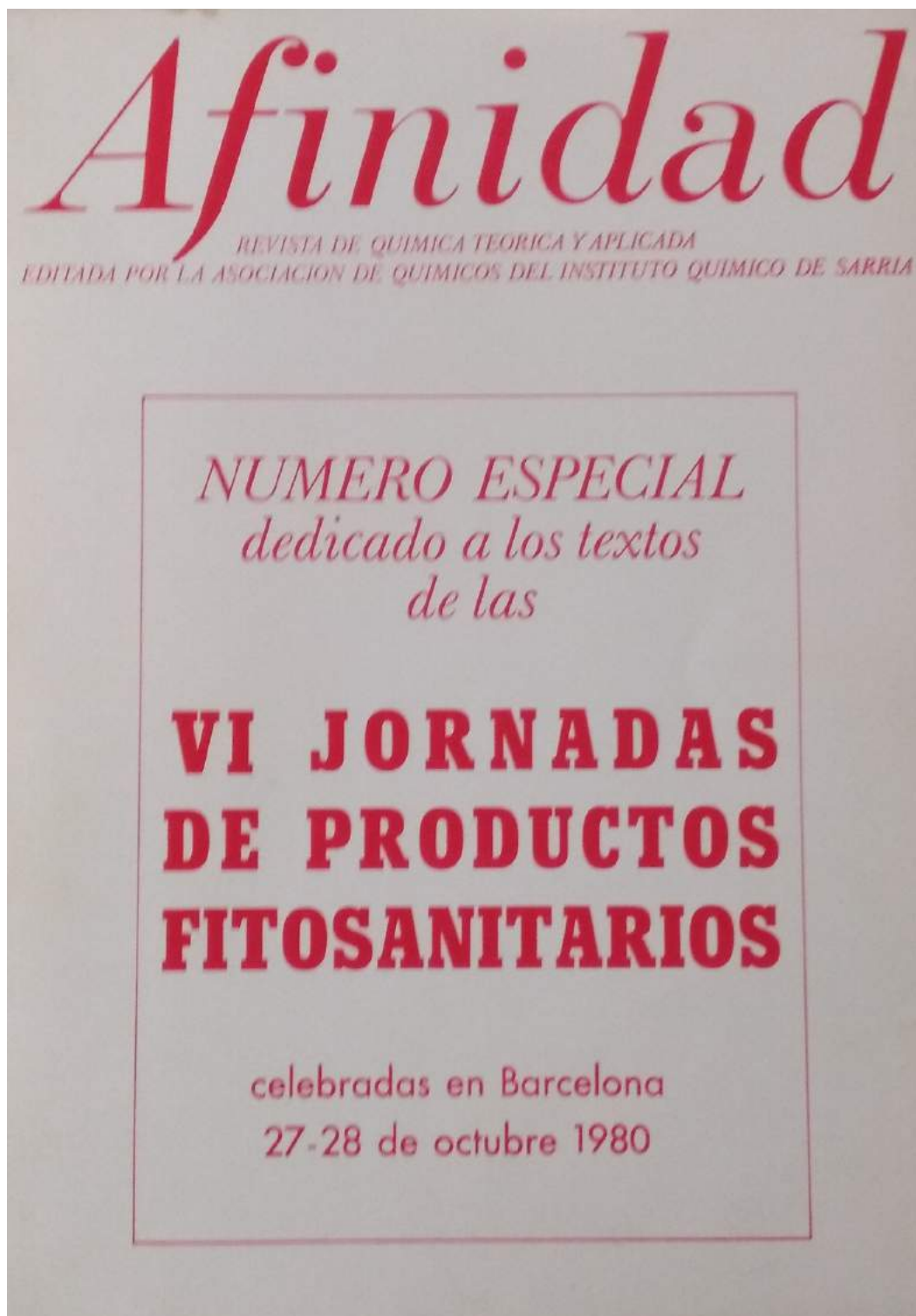

- Carnets**
- Bàsics: 31.900
 - Qualificats: 7.100
 - Altres: 600

*Pàgines 15-19: Exemples de Carnets d'aplicadors i manipuladors de Productes Fitosanitaris i de exemples de Passaport Fitosanitari CE. Consultar: *Bibliografia Exposició i Fonts Consultades*.

4. JORNADES FITOSANITÀRIES

*(11)

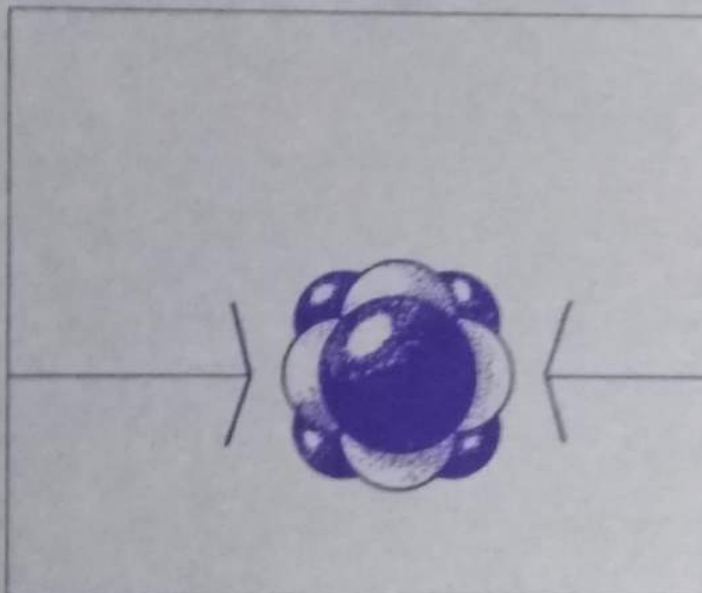

*(11) *Afinidad: Revista de Química teórica y aplicada*. Número especial dedicado a los textos de las VI Jornadas de Productos Fitosanitarios celebradas en Barcelona 27-28 de octubre 1980. Barcelona: Asociación de Químicos del Instituto Químico de Sarrià, [1921-]. Tomo LXXV, núm. 584. ISSN 0001-9704.

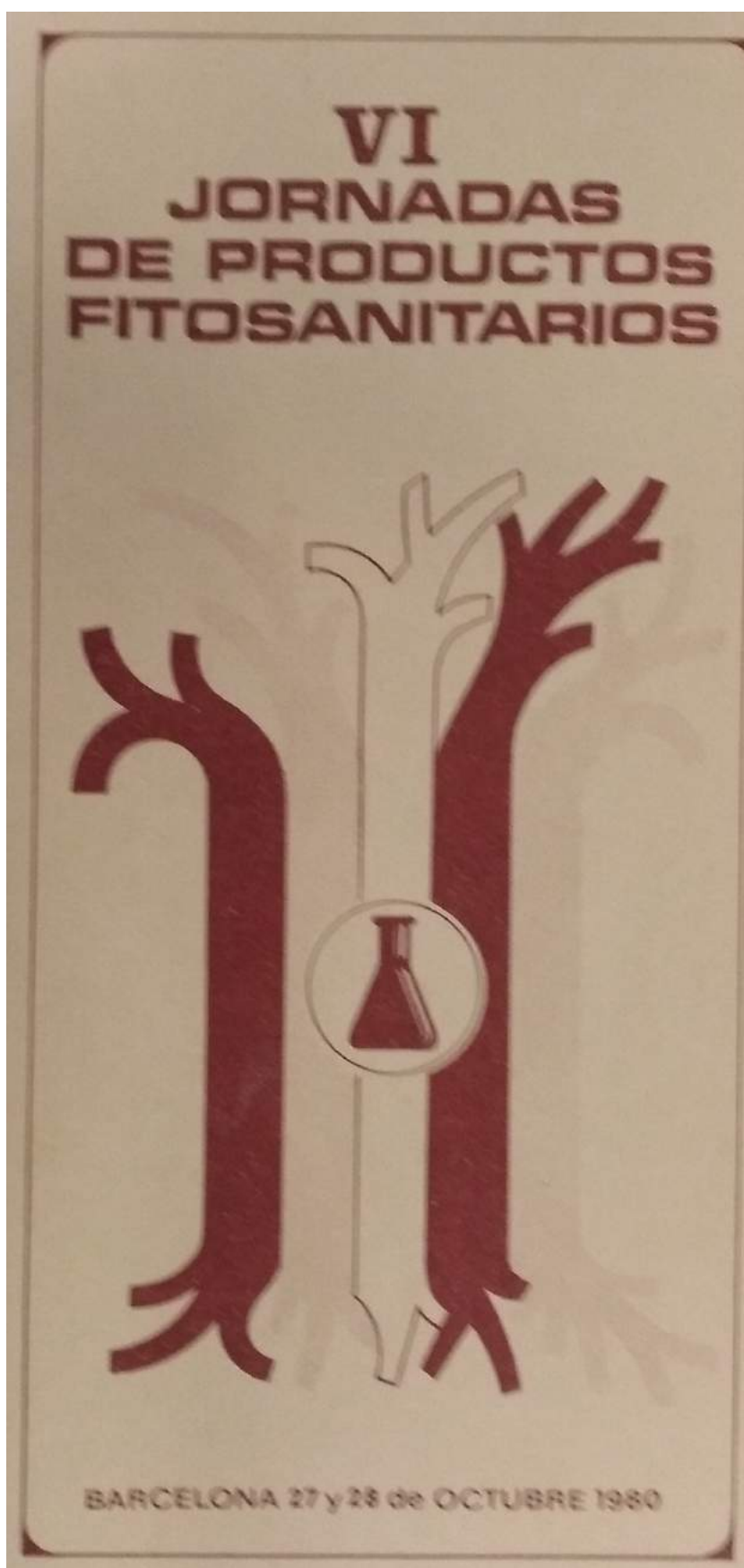
III Jornadas de Productos Fitosanitarios

Barcelona. 27 y 28
de Octubre 1977

**GRUPO
PROFESIONAL
DE QUIMICA
ORGANICA Y
FARMACEUTICA**

Asociación de Químicos del IQS.

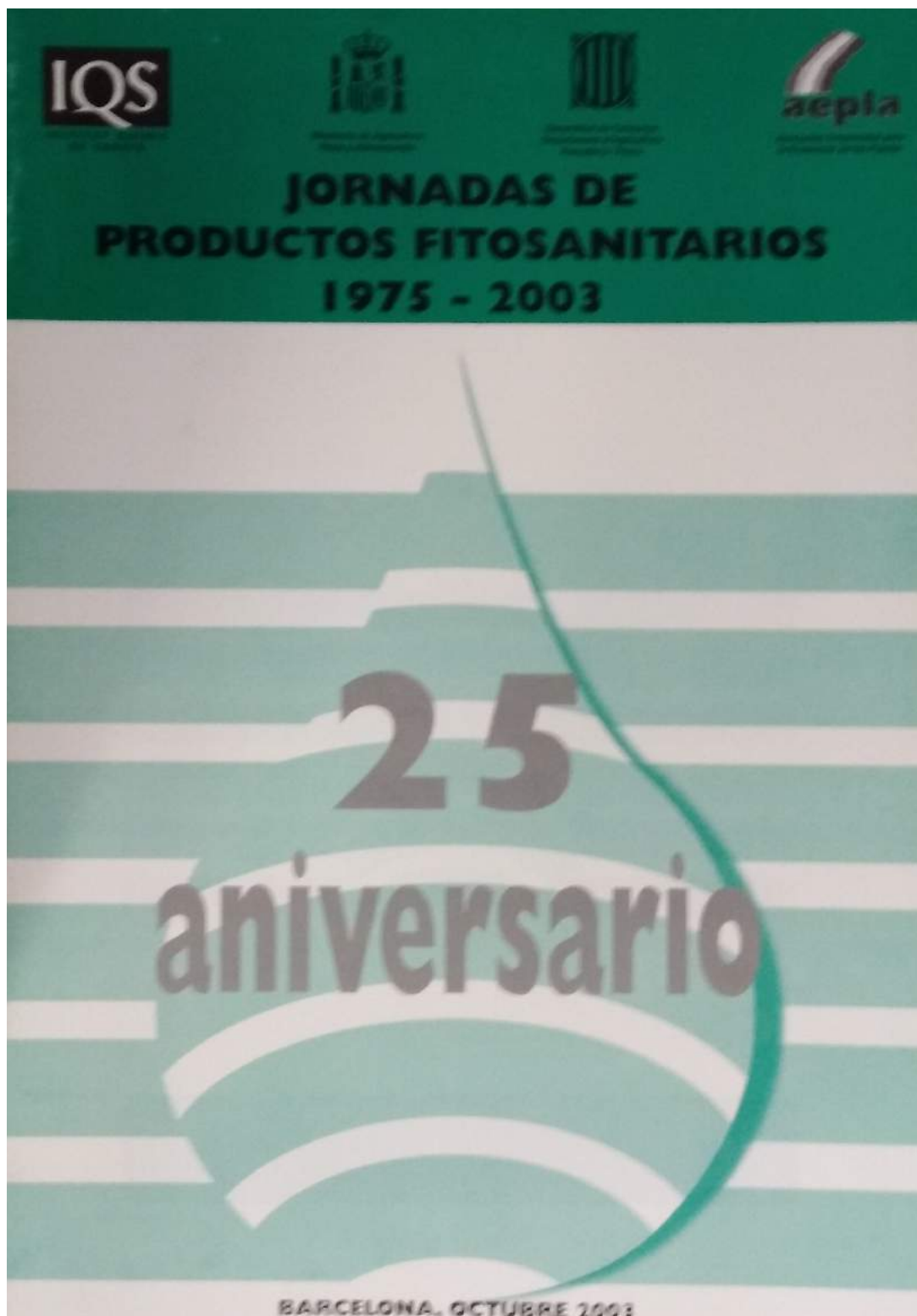

X Jornadas de Productos Fitosanitarios

*Barcelona
23 y 24 de Octubre de 1984*

Asociación de Químicos del I.Q.S.

25 JORNADAS DE PRODUCTOS FITOSANITARIOS

21, 22 y 23 de octubre, 2003

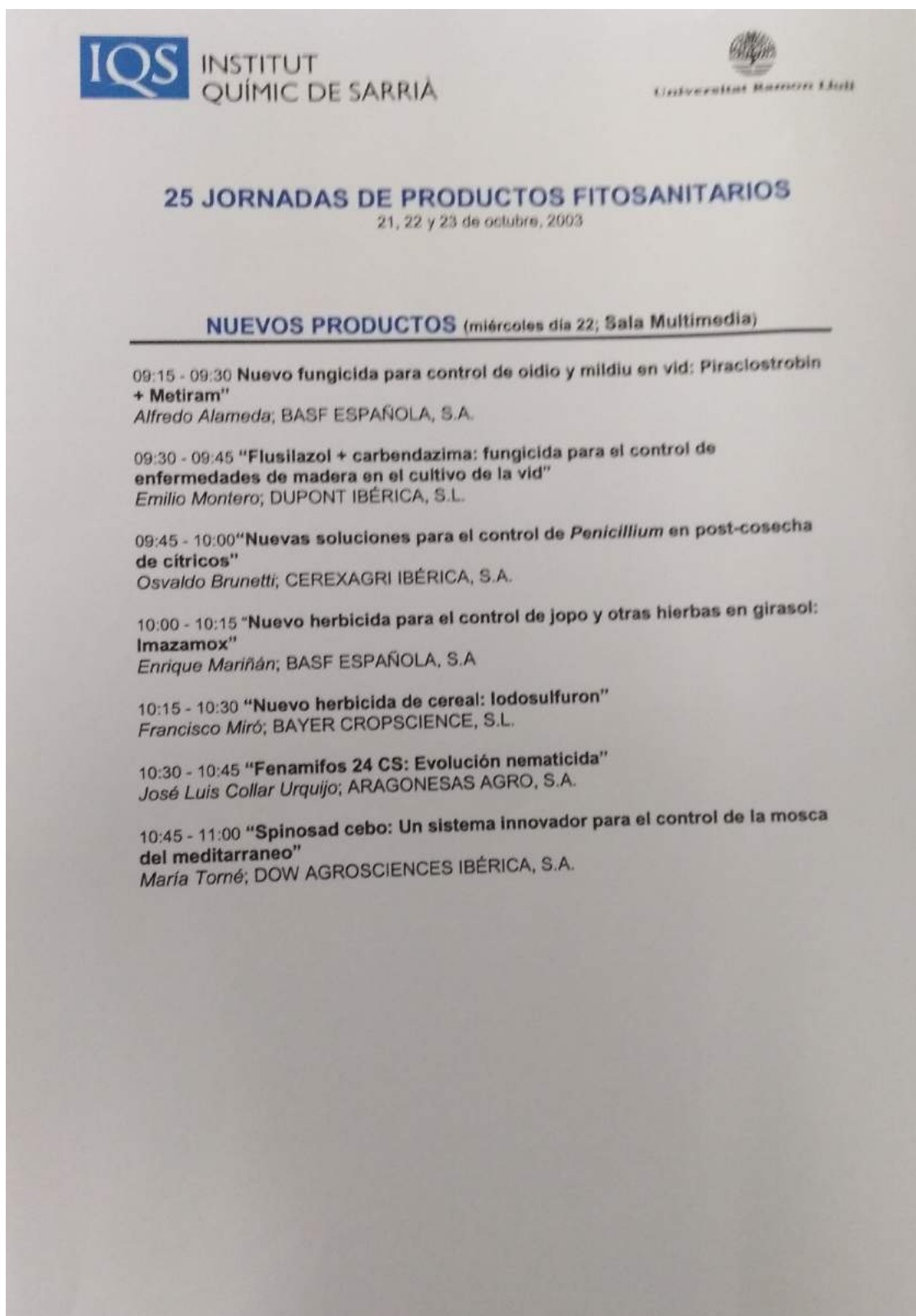
COMUNICACIONES TÉCNICAS (miércoles día 22; Sala Blava)

- 09:15 - 09:30 "Integración y seguimiento; claves para la sostenibilidad"
Concepción Novillo; Jaime Costa; MONSANTO AGRICULTURA ESPAÑA, S.L.
- 09:30 - 09:45 "Calidad de los quelatos"
Luz Ensenyat de Carlos; NUFARM ESPAÑA, S.A.
- 09:45 - 10:00 "Estudio comparativo de las ventajas técnicas del azufre sublimado sobre otros azufres de espolvoreo"
Jordi Canals / Noemi Juncosa; AFEPASA
- 10:00 - 10:15 "Trichoderma asperellum T34: agente de control biológico per la fusariosi i rizoctoniosi"
Isabel Trillas; UNIVERSITAT DE BARCELONA
- 10:15 - 10:30 "Control de la podredumbre blanca del ajo en función del aislado de *Sclerotium cepivorum* y de la dosis de tebuconazol"
María José Basallote Ureba; JUNTA DE ANDALUCIA
- 10:30 - 10:45 "Efecto de los niveles de antifúngicos en el momento de recolección y de los tratamientos post-cosecha en la incidencia de la podredumbre azul"
Jesús Francés Ortega; UNIVERSITAT DE GIRONA

POSTERS

- "Aproximación al estudio del comportamiento del agente fitopatógeno *Rhizoctonia solani Kuhn*"
Josefa Roselló; Esc. Téc. Sup. del Medio Rural y Enología. Universitat Politècnica de Valencia.
- "Estudio de la ecofisiología del agente fitopatógeno *Verticillium dahliae Klebhn*"
Josefa Roselló; Esc. Téc. Sup. del Medio Rural y Enología. Universitat Politècnica de Valencia.
- "Ensayo de la actividad fungicida del 4',5-dibromo-2',7-dinitrofluoresceína disódica sobre *Sclerotinia sclerotiorum*"
Assumpció Moret; Universitat de Barcelona
- "Resistencia a fungicidas en oidio de cucurbitáceas"
Lola Fernández Ortuño; Junta de Andalucía

Nota: Los posters estarán expuestos durante los dos días de las Jornadas. Los autores estarán junto al poster el día 22 de 11:00 a 11.30.

IQS INSTITUT QUÍMIC DE SARRIÀ
Universitat Ramon Llull

25 JORNADAS DE PRODUCTOS FITOSANITARIOS
21, 22 y 23 de octubre, 2003

NUEVOS PRODUCTOS (miércoles día 22; Sala Multimedia)

09:15 - 09:30 **Nuevo fungicida para control de oidio y mildiu en vid: Piraclostrobin + Metiram"**
Alfredo Alameda; BASF ESPAÑOLA, S.A.

09:30 - 09:45 **"Flusilazol + carbendazima: fungicida para el control de enfermedades de madera en el cultivo de la vid"**
Emilio Montero; DUPONT IBÉRICA, S.L.

09:45 - 10:00 **"Nuevas soluciones para el control de *Penicillium* en post-cosecha de cítricos"**
Oswaldo Brunetti; CEREXAGRI IBÉRICA, S.A.

10:00 - 10:15 **"Nuevo herbicida para el control de jopo y otras hierbas en girasol: Imazamox"**
Enrique Mariñán; BASF ESPAÑOLA, S.A.

10:15 - 10:30 **"Nuevo herbicida de cereal: Iodosulfuron"**
Francisco Miró; BAYER CROPS SCIENCE, S.L.

10:30 - 10:45 **"Fenamifos 24 CS: Evolución nematocida"**
José Luis Collar Urquijo; ARAGONESAS AGRO, S.A.

10:45 - 11:00 **"Spinosad cebo: Un sistema innovador para el control de la mosca del mediterráneo"**
María Torné; DOW AGROSCIENCES IBÉRICA, S.A.

Pàgines 21-27: Documentació de les Jornades Fitosanitàries organitzades per IQS (II, III, VI, X, XXV Jornades Fitosanitàries). Opuscles cedits per **Executive Education** (IQS). Anys 1976, 1977, 1980, 1984, 2003.

5. PLAGUES

*(12)

*(12) Opuscle Ammonn: Sumifive. Insecticida de Amplio Espectro y Persistencia. [1981].
Opuscle cedit per *Executive Education* (IQS).

**HUEVOS DE CARACOL MANZANA /
OEUFS D'ESCARGOT-POMME /
APPLE SNAIL EGGS/
APFELSCHNECKE EIER**

Un problema grave para el medio natural y la agricultura./Un problème sérieux pour l'environnement et l'agriculture / A serious problem for the environment and agriculture / Ein ernsthaftes Problem für die Umwelt und Landwirtschaft

**SI LOS VES, LLAMA!
SI VOUS LES VOYEZ, APPELEZ!
IF YOU SEE THEM, CALL US!
WENN SIE SIE SEHEN, CALL!**

93 574 00 36

Generalitat de Catalunya
Departament d'Agricultura,
Ramaderia, Pesca i Alimentació

agents rurals

**POSTES DE
CARGOL POMA**

Un problema greu per al medi natural i l'agricultura.

SI EN VEUS, TRUCA!

93 574 00 36

Generalitat de Catalunya
Departament d'Agricultura,
Ramaderia, Pesca i Alimentació

agents rurals

DOSSIERTÈCNIC

FORMACIÓ I ASSESSORAMENT AL SECTOR AGROALIMENTARI

N50 NOVES PLAGUES A CATALUNYA

Juliol 2011

P03 El comerç globalitzat i l'increment del risc d'introducció de noves plagues; normativa UE per evitar-ne la introducció **P07** Noves plagues en palmeres: *Rhynchophorus ferrugineus* i *Paysandisia archon* **P11** Noves plagues en arròs: el caragol poma *Pomacea insularum* **P14** Noves plagues en boscos: el nematode del pi *Bursaphelenchus xylophilus* **P17** Experiència en el control i eradicació de plantes invasores en els conreus de Catalunya **P22** Noves plagues en vinya: flavescència daurada **P26** El foc bacterià de les rosàcies, una greu malaltia eradicada a Catalunya **P31** *Tuta absoluta*: l'arribada d'una nova plaga i la seva gestió **P36** L'Entrevista

ruralCatLa comunitat virtual agroalimentària
i del món rural
www.ruralcat.netGeneralitat de Catalunya
Departament d'Agricultura, Ramaderia,
Pesca, Alimentació i Medi Natural
www.gencat.cat/dasam

CÍTRICS

Aiguat dels fruits (*Phytophthora* sp.)

Si es donen condicions favorables, pluges i temperatures suaus, es pot desenvolupar el fong *Phytophthora*, causant de l'aiguat dels fruits.

Mesures culturals: Cal evitar l'entollament de les parcel·les, facilitant l'evacuació de l'aigua dels camps, principalment a la zona del coll dels arbres. Es recomana allunyar els fruits del sòl, bé podant les parts baixes dels arbres o aixecant les branques. És important mantenir la coberta vegetal durant la tardor per evitar que les esquitxades de pluja arribin als fruits.

Tractament fitosanitari: Es recomanen els tractaments preventius per protegir les parts inferiors de l'arbre en cas de pluges o aiguats continuats. Si no s'ha pogut realitzar el tractament preventiu, s'aconsella fer-hi una aplicació amb un fungicida sistèmic dintre de les 48 hores posteriors a la pluja.

Recomanacions en la collita

Mesures culturals: Com a mesura preventiva de transmissió de virosis i altres malalties, cal desinfectar les tisores un cop al dia i quan es canviï de finca.

Tractament fitosanitari: Al finalitzar la collita és recomanable realitzar un tractament a base de coure per protegir les ferides.

Mosca de la fruita (*Ceratitis capitata*)

Amb la baixada de temperatures, les captures són molt baixes, per tant no es preveu que hi hagi d'haver atacs importants de mosca de la fruita.

Mesures culturals: Es recomana arrancar o tractar els arbres hostes aïllats i retirar i destruir la fruita afectada per la plaga. És molt important collir la fruita en el moment òptim de maduració, augmentant si és necessari el nombre de passis de recol·lecció.

Control biològic: En el marc de l'ajut per sistemes alternatius a la lluita química per la mosca de la fruita en cítrics, s'utilitza la captura massiva o l'atracció i mort. L'objectiu d'aquestes tècniques es rebaixar el nivell de les poblacions d'adults. Un dels requisits per tal d'acollir-se aquest ajut és ser soci d'una ADV.

Tractament fitosanitari: Cal estar atent al moment de maduració de les diferents varietats i protegir la fruita durant aquests primers estadis. S'han d'alternar les matèries actives i tenir-ne en compte el termini de seguretat.

Per tal de comprovar si un producte fitosanitari està autoritzat per a un cultiu determinat, cal fer la consulta al web del [Registro Oficial de Productos y Material Fitosanitario, del Ministerio de Agricultura y Pesca, Alimentación y Medio Ambiente \(MAPAMA\)](#)

Podeu trobar informació més concreta a les diferents estacions d'avisos:
<http://www.ruralcat.net/web/quest/avisos.fitosanitaris>

Servei de Sanitat Vegetal:

- Laboratori d'Agricultura i Sanitat Vegetal: 973 305477
- Serveis Centrals: 93 409 20 90 ssv.dar@gencat.cat
- Serveis Territorials a Barcelona: 93 409 20 90 ssv.b.daam@gencat.cat
- Serveis Territorials a Girona: 972 45 43 10 ssv.g.daam@gencat.cat
- Serveis Territorials a Lleida: 973 23 64 12 ssv.ll.daam@gencat.cat
- Serveis Territorials a Tarragona: 977 25 04 21 ssv.t.daam@gencat.cat
- Serveis Territorials a Terres de l'Ebre: 977 50 01 74 ssv.te.daam@gencat.cat

Servei de Gestió Forestal: 93 567 42 00 sanitatforestal.daam@gencat.cat

PER A MÉS INFORMACIÓ: <http://agricultura.gencat.cat/sanitatvegetal>

El beneficio de
transmitir confianza.

C/ Ronda Sto. Domingo, 29 entlo. B
03300 Orihuela (Alicante)
Tlf. 965 30 60 03

fedisprove@fedisprove.com

CÓDIGO DE BUENAS PRÁCTICAS DE LA DISTRIBUCIÓN DE FITOSANARIOS

OBJETIVO

Este código tiene como objetivo principal la autorregulación de la actividad de distribución de productos fitosanitarios de las empresas federadas, **coordinando todos los esfuerzos para lograr una distribución más controlada**, en la que se asegure la calidad de los productos y servicios en cumplimiento con las normas existentes en las distintas administraciones.

✓
La mejor manera de avanzar: Unir esfuerzos.

La finalidad es conseguir en última instancia una mayor seguridad alimentaria, al tiempo que se **protege la salud de las personas y el medio ambiente**, promoviendo para ello actuaciones de información entre los usuarios.

Cuidamos los alimentos para cuidar a las personas

Con la intención de hacer más transparente la comercialización de los productos fitosanitarios, se promoverá desde todos los miembros que suscriban este código el **uso seguro y responsable** de estos productos, transmitiendo estas buenas prácticas al resto de actores de la actividad.

DECÁLOGO BUENAS PRÁCTICAS

1. Instalaciones que cumplen con todos los requisitos legales.
2. Comercializar solo productos autorizados.
3. Trazabilidad.
4. Formación.
5. Seguridad.
6. Información al agricultor.
7. Servicios.
8. Asesoramiento responsable: sostenibilidad y competitividad.
9. Cuerpo técnico de la distribución al servicio de nuestra agricultura, aportación de los conocimientos técnicos que garantizan una correcta sanidad de los cultivos, respetando el medio ambiente.
10. Objetivo: conseguir una agricultura de calidad, sostenible y competitiva, asegurando una producción capaz de alimentar a la población.

Actuemos debidamente. Respetamos los buenos usos para que nos respeten.

USO SOSTENIBLE DE PRODUCTOS FITOSANITARIOS EN EL SECTOR AGRARIO

Directiva 2009/128/CE Uso Sostenible de Productos Fitosanitarios Real Decreto 1311/2012 ➔ **PLAN DE ACCIÓN NACIONAL**

"GESTIÓN INTEGRADA DE PLAGAS"

La **gestión integrada de plagas** pretende conseguir el desarrollo de cultivos sanos con la mínima alteración de los agroecosistemas y la promoción de los mecanismos naturales

¿Que nuevas normas entran en vigor para agricultores, fabricantes y vendedores de productos fitosanitarios?

ENERO 1 2014

EXPLOTACIONES EXENTAS

LAS EXPLOTACIONES ACOGIDAS A PRODUCCION ECOLOGICA, INTEGRADA, ATRIAS Y ADV, YA CUMPLEN CON DICHSOS PRINCIPIOS

El resto de cultivos y explotaciones exentas serán publicadas por el MAGRAMA* antes del 1 de marzo de 2013

EXPLOTACIONES CON OBLIGACION DE ASESORAMIENTO

Obligatorio asesor inscrito en el ROPO* y documentación de asesoramiento correcta

EXPLOTACIONES SIN OBLIGACION DE ASESORAMIENTO

Es suficiente con seguir las indicaciones...

GUIAS DE GESTION INTEGRADA

*MAGRAMA, Ministerio de Agricultura, Alimentación y Medio Ambiente *ROPO, Registro Oficial de Productores y Operadores

"FORMACIÓN DE USUARIOS, PROFESIONALES Y VENEDORES"

Todos los usuarios profesionales, vendedores y personal auxiliar en el manejo de productos fitosanitarios deberán disponer de carnet que acredite los conocimientos necesarios

ENERO 1 2013

Todas las intervenciones fitosanitarias deberán constar en el "Cuaderno de Explotación" o en la documentación de asesoramiento

CUADERNO DE EXPLOTACIÓN

GESTIÓN DE ENVASES

Todos los envases de productos fitosanitarios, previo triple enjuague, deberán depositarse en los puntos de recogida habilitados

INSPECCIÓN DE MAQUINARIA

Todos los equipos de aplicación de productos fitosanitarios deberán haber superado una **inspección técnica**

Maquinaria móvil, duchas post cosecha...

APLICACIONES AÉREAS

Quedan **prohibidas**, salvo excepciones contempladas en legislación comunitaria y nacional

PROTECCIÓN DEL MEDIO ACUÁTICO Y DE ZONAS ESPECÍFICAS

Se priorizará el uso de productos fitosanitarios no clasificados como peligrosos para el medio acuático, así como a las técnicas de aplicación más eficientes.

Se deben respetar las bandas de seguridad **mínimas** establecidas para masas de agua:

- Para la realización de tratamientos con productos fitosanitarios, **5 metros** y para la regulación y comprobación de equipos, **25 metros**
- Para puntos de extracción de agua para consumo humano, **50 metros** para tratamientos con productos fitosanitarios

* **ZONAS ESPECÍFICAS:** Limitaciones indicadas en GUIAS PARA GESTIÓN INTEGRADA DE PLAGAS DE CADA CULTIVO

Código de Publicaciones de la Administración General del Estado http://publicacionesoficiales.boe.es/

Nº de línea: 091-1842-2 Nº de página: 286-291 de 292 p. Depósito Legal: M-7006-0113

Alerta de Sanitat Vegetal

Dues perilloses plagues de les palmeres

Paysandisia archon

Eruga barrinadora *Paysandisia archon* (Barnes & Busck, 1880)

Eruga barrinadora de les palmeres és una papallona de la família *Castniidae* que té l'origen entre l'Argentina i l'Uruguai. Es va descobrir a Espanya l'any 2001 i a Mallorca s'ha observat des de l'any 2003. Afecta nombroses palmeres, però mostra preferència pel garballó (*Chamaerops humilis*), seguit de la palmera canària (*Phoenix canariensis*), la palmera excelsa (*Trachycarpus fortunei*) i les *Washingtonia* spp.

Rhynchophorus ferrugineus

Becut vermell *Rhynchophorus ferrugineus* (Olivier, 1790)

El **becut vermell** de les palmeres és un coleòpter de la família *Curculionidae*. Té l'origen a Àsia i Malàisia i arriba a Espanya l'any 1995: concretament, a Granada i, posteriorment, a València (2004), a Múrcia (2005), a les Canàries i a Catalunya (2006). A Mallorca s'ha detectat per primera vegada el mes d'octubre de 2006, a sa Ràpita. Mostra preferència per la palmera canària (*Phoenix canariensis*), encara que també s'ha detectat en la palmera datilera (*Phoenix dactylifera*) i, més recentment, en les *Washingtonia* spp.

Eruga barrinadora

Dany

L'eruga comença per mossegat les fulles tendres, que, quan s'obrin, mostren forats, amb forma de ventall.

Mossegades de *P. archon* als garballs tendres, quan les fulles s'obren mostren un aspecte de ventall.

Després, barra el tronc de la palmera, durant un període d'un o dos anys, fins que completa el cicle. Aleshores, a l'exterior de la planta (sobretot en els garballons) s'observa una pasta aferradissa de serradís i excrements.

Per a informació més detallada, veure el vídeo: [http://www.caib.es/eruga-barrinadora-de-les-palmeres](#)

A les ferides de poda (sobretot en les *Phoenix* sp.) es poden observar galeries i, a vegades, capolls.

Normalment les galeries són en zones al voltant de l'ull, i la palmera pot resistir la malaltia durant anys. No obstant això, en les palmeres petites (sobretot en els garballons) pot afectar l'ull ràpidament, perquè té menys espai on alimentar-se, de manera que provoca aviat la mort de la planta.

Quan una palmera, especialment del gènere *Phoenix*, és atacada per *P. archon* a la base de la palmera i, fins i tot, vintidues a la base de poda i a la base dels rajons foliaris.

No s'han de confondre amb...

els anomenats "cucs blancs" (*Oryctes*, *Cotania*, etc.), que sovint es troben en palmeres, on es nodreixen de teixits en descomposició. No són plagues.

Oryctes sp. - cucs blancs

Què s'ha de fer?

En ambdós casos (*P. archon* i *R. ferrugineus*) es tracta de plagues molt perilloses per a les palmeres: és necessària la intervenció oficial dels responsables de la Conselleria d'Agricultura i Pesca. En cas de detectar els danys que es descriuen en aquest poster heu de posar-vos en contacte amb la Secció de Sanitat Vegetal de la Conselleria.

Larva de *R. ferrugineus* - Becut vermell

La larva és piriforme i no té potes. Al començament, mossega les fulles tendres i, després, barra el tronc de la palmera. Fa capolls amb fibres de la planta.

Dany

Becut vermell

El primer dany observable exteriorment és que cau o es despenja alguna fulla de l'interior de la corona; si s'estira, es desprèn amb facilitat i es poden veure les mossegades de l'insecte a la base de la palma.

Dany causat pel *R. ferrugineus*

Dany del becut vermell en una palmera

Sol estar molt a prop de l'ull, on es poden trobar totes les formes de l'insecte a la vegada (larva, capoll-pupa, adult)

Com que ataca directament l'ull, en poc temps la palmera mor.

Govern de les Illes Balears
www.caib.es 012 €

Per donar avisos de les plagues o sol·licitar més informació
971 17 61 00
 Conselleria d'Agricultura i Pesca
 C/ dels Foners, 10. Palma
<http://sanitatvegetal.caib.es>

65

Cargol poma

Pomacea insularum

Octubre 2010

1. Adult de cargol poma
2. Postes d'ous sobre vegetació
3. Juvenils de cargol poma

4. Postes d'ous (detall)
5. Sistema desaiquat amb risc d'entrada del cargol
6. Sistema de desaiquat sense risc d'entrada del cargol

Si detecteu la presència d'aquesta plaga (adults, juvenils o postes) o veieu un cargol sospitós de ser *Pomacea insularum*, poseu-vos en contacte amb el Servei de Sanitat Vegetal del DAAM

Generalitat de Catalunya
 Departament d'Agricultura, Ramaderia,
 Pesca, Alimentació i Medi Natural

65

Introducció	<i>Pomacea insularum</i> és un cargol procedent d'una extensa àrea de Sud-Amèrica. Està considerada una de les 100 espècies invasores més perjudicials del món per la seva afectació al conreu de l'arròs.	La biologia i comportament de l'espècie fa que els problemes potencials que pot generar siguin molt greus, tan a nivell agroalimentari sobre el cultiu de l'arròs, com a nivell ambiental per la modificació dels hàbitats naturals on s'emplaça.
Espècies afectades	Es tracta d'una espècie herbívora molt voraç, de manera que afecta directament als vegetals i algues aquàtiques per ingesta. Així, totes les espècies vegetals	cultivades en medi aquàtic, sobretot l'arròs, són les principalment afectades, especialment en les seves fases primerenques de germinació i creixement.
Síntomes i danys	El dany principal, en les regions del món on el cargol poma hi és present com a plaga, és la ingesta de les plàntules d'arròs. Secundàriament, quan la planta d'arròs	inicia el procés de "fillolat", és a dir quan rebrota, també pot ser un moment crític. Segons la bibliografia, els danys poden arribar al 60-90%. Un cop la planta d'arròs ha crescut, el cargol no li causa cap efecte.
Descripció i biologia	<i>P. insularum</i> és un mol·lusc gasteròpode de la família dels <i>Ampullariidae</i> . Es tracta d'una espècie principalment aquàtica amb capacitat de desplaçament sobre el medi terrestre on, de fet, dipositen les seves postes. Disposa de respiració branquial i pulmonar segons el medi on es trobi. S'alimenta de vegetals aquàtics de fàcil digestió (algues, plàntules...) i es desplaça activament contra el corrent i, passivament, aigües avall endut pel corrent. <u>Cicle vital:</u> els adults posen els ous en masses compactes sobre substrats	durs o vegetació aquàtica fora de l'aigua; són de color rosa-vermellós brillant i, amb el temps, adquireixen un to blanquinós. En dues setmanes els ous eclosionen i surten els juvenils, amb l'aspecte d'adult però de pocs mil·límetres de mida. En 2-3 mesos, els juvenils maduren sexualment i ja estan llestos per a reproduir-se. L'adult pot arribar als 15cm. Al delta de l'Ebre, el període reproductiu s'inicia a l'abril-maig i finalitza a l'octubre-novembre, en funció de la temperatura de l'aigua.
Mitjans de lluita	Les característiques globals de l'espècie i especialment l'opercle que tenen, permeten que els cargols poma siguin molt resistent a tot tipus de producte fitosanitari. Així, no és aconsellable, de moment, l'ús d'aquests productes per a combatre'l. La principal mesura contra el cargol poma és la preventiva; cal evitar que s'introdueixi als camps de cultiu mitjançant la utilització de barreres físiques a les entrades i sortides	d'aigua dels conreus. Aquestes barreres són malles en les entrades d'aigua i tubs alçats o allargats amb coize en les sortides, per evitar així, l'entrada de cargol als camps. Un cop entrat el cargol en els camps d'arròs, una bona mesura és l'assecamment del camp immediatament després de la collita i efectuar la recol·lecció manual i l'eliminació posterior i postes de dins els camps.

Telèfons del Servei de Sanitat Vegetal

Serveis Territorials a Barcelona	93 409 20 90
Serveis Territorials a Girona	972 45 43 10
Serveis Territorials a Lleida	973 24 50 58
Serveis Territorials a Tarragona	977 25 04 21
Serveis Territorials a Terres de l'Ebre	977 50 01 74

BIBLIOGRAFIA EXPOSICIÓ

- **Afinidad: Revista de Química teórica y aplicada.** Número especial dedicado a los textos de las VI Jornadas de Productos Fitosanitarios celebradas en Barcelona 27-28 de octubre 1980. Barcelona: Asociación de Químicos del Instituto Químico de Sarrià, [1921-]. Tomo LXXV, núm. 584. ISSN 0001-9704.
- Azcárate y Fernández, Casildo. **Insectos y criptógamas que invaden los cultivos de España.** Madrid : Tip. L. Peand e Hijos, 1893. 780 p.
- **Brighton Crop Protection Conference.** Pests and diseases: 1994. Brighton Crop Protection Conference : pests and diseases : proceedings of a conference organised by the British Crop Protection Council held at Brighton Centre and the Brighton Metropole Hotel, Brighton, 21-24 November 1994. Surrey : BCPC, ©1994. 3 volums 0948404817 (vol.1). 0948404825 (vol.2). 0948404833 (vol.3).
- Comisiones Obreras. Departamento Confederal de Medio Ambiente. **Argumentos recombinantes: sobre cultivos y alimentos transgénicos.** Madrid : Departamento Confederal de Medio Ambiente de CC.OO : Área de Medio Ambiente de la Fundación 1º de Mayo, 1999. 158 p. ISBN 8483190559
- Cornevin, Ch. (Charles). **Des Plantes vénéuses : et des empoisonnements qu'elles déterminent.** Paris : Firmin Didot, 1887. XI, 524 p.
- Costa, Antonio Cipriano. **Introducción á la flora de Cataluña y catálogo razonado de las plantas observadas en esta región.** Barcelona : Impr. Barcelonesa, 1877. LXXIII, 356, III, 96 p.
- Darwin, Charles. **La Faculté motrice dans les plantes.** XXVI, 599, 20 p. Paris : C. Reinwald et Cie., 1882
- De Bolòs, Oriol [et al.] **Flora manual dels Països Catalans.** 3a ed. revisada i ampliada. Barcelona : Pòrtic, 2005. 1310 p. 8473068572
- **Directrices de la OMS sobre buenas prácticas agrícolas y de recolección (BPAR) de plantas medicinales.** Ginebra : Organización Mundial de la Salud, 2003. VI, 79 p. 9241546279
- Fuschini, Carlo. **Bachicoltura : gelsicoltura cenni su alcuni bruchi serigeni selvatici.** Torino : Unione Tipografico-Editrice Torinese, 1932
- Llistosella, Jaume ; Sánchez-Cuxart, Antoni. **L'Herbari : mates, herbes i falgueres** Barcelona [etc.] : Universitat de València : Universitat de Barcelona, 2008. 353 p. 9788447531905
- **Manual of pesticide residue analysis.** Edited by Hans-Peter Thier and Hans Zeumer, Working Group "Analysis" ; [translated by J. Edwards]. Bonn : Deutsche Forschungsgemeinschaft. Pesticides Commission ; Weinheim : VCH, ©1987-©1992. 2 v. (XVI, 432; XVI, 481 p.) 3527270108 (v.1 : VCH Verlags.). 3527270175 (v.2 : VCH Verlags.)

- Martínez-Vigil, R. ***Curso de historia natural, fisiología é higiene : según los principios de Santo Tomás de Aquino***. Madrid : Establ. Tip. de A. Pérez Dubrull, 1883
- Real Expedición Botánica del Nuevo Reyno de Granada. ***Flora de la Real Expedición Botánica del Nuevo Reyno de Granada*** : 1783-1816 : publicada bajo los auspicios de los Gobiernos de España y de Colombia y merced a la colaboración del Instituto de Cooperación Iberoamericana, Instituto Colombiano de Cultura Hispánica, Real Jardín Botánico de Madrid e Instituto de Ciencias Naturales-Museo de Historia Natural de la Universidad Nacional de Colombia. Madrid : Ediciones de Cultura Hispánica, 1954-8472327345 (o. c.)
- J. Vigo [et al.]. ***Flora del Parc Natural del Cadí-Moixeró i de les serres veïnes (Prepirineus orientals ibèrics)***. Barcelona : Institut de Cultura de Barcelona, Ajuntament de Barcelona, 2003 407 p. DL Z-339-2003

FONTS CONSULTADES

- **Agencia Europea para la Seguridad y la Salud en el Trabajo.** *CLP: clasificación, etiquetado y envasado de sustancias y mezclas químicas.* [en línia]. Bilbao: Agencia Europea para la Seguridad y la Salud en el Trabajo, 2020. [Consulta: 03-02-2020]. Disponible en: <<https://osha.europa.eu/es/themes/dangerous-substances/clp-classification-labelling-and-packaging-of-substances-and-mixtures>>
- **Agrométodos.** *Agrométodos* [en línia] Madrid: Agrométodos, 2019. [Consulta: 03-02-2020]. Disponible en: <<http://www.agrometodos.com/nuevo-reglamento-ue-2019-1009-sobre-productos-fertilizantes-ue/>>
- **Año Internacional de la Sanidad Vegetal 2020.** En: *Ministerio de Agricultura, Pesca y Alimentación. Gobierno de España.* [en línia]. Madrid: Ministerio de Agricultura, Pesca y Alimentación, 2019. [Consulta: 03-02-2020]. Disponible en: <<https://www.mapa.gob.es/es/agricultura/temas/sanidad-vegetal/2020-Anyo-internacional-de-la-sanidad-vegetal/default.aspx>>
- **Belchim Crop Protection.** En: *Belchim Crop Protection* [en línia]. Madrid: *Belchim Crop Protection España, S.A., 2019.* [Consulta: 03-02-2020]. Disponible en: <<http://www.belchim.com/>>
- **Calendari de temporada de fruita i hortalisses.** En: *Opcions.org.* [en línia]. Barcelona: *Opcions.org,* 2019. [Consulta: 03-02-2020]. Disponible en: <http://opcions.org/wp-content/uploads/2018/03/Calendari_aliments_frescos_A4_2.pdf>
- **Convención Internacional de Protección Fitosanitaria (CIPF)=International Plant Protection Convention (IPPC).** [en línia]. Roma: IPPC, 2019. [Consulta: 03-02-2020]. Disponible en: <<https://www.ippc.int/es>>
- **Criado, Miguel Ángel.** *La agricultura intensiva es tan sostenible como la ecológica.* [en línia]. Madrid: *El País Digital,* 25/09/2018. [Consulta: 03-02-2020]. Disponible en : <https://elpais.com/elpais/2018/09/14/ciencia/1536902966_747933.html>
- **Cultius Llenyosos. Desembre de 2019.** En: *Generalitat de Catalunya. Departament d'Agricultura, Ramaderia, Pesca i Alimentació.* [en línia]. Barcelona: *Generalitat de Catalunya,* desembre de 2019. [Consulta: 03-02-2020]. Disponible en: <http://agricultura.gencat.cat/web/.content/ag_agricultura/ag02_sanitat_vegetal/ag02_01_avisos_campanyes/12-desembre/enllacos-documents/fitxers-binariis/12-avisos-cultius-lleneyosos.pdf>

- **Departament de Territori i Sostenibilitat. Generalitat de Catalunya.** *Un consum responsable dels aliments: propostes per a prevenir i evitar el malbaratament alimentari.* [en línia]. Barcelona: Generalitat de Catalunya. Departament de Territori i Sostenibilitat. Agència de Residus de Catalunya, 2019. [Consulta: 03-02-2020]. Disponible en: [http://www.gencat.cat/docs/arc/Home/LA Agencia/Publicacions/Centre%20catala%20del%20reciclatge%20\(CCR\)/guia_consum_responsablebr.20.11.12.pdf](http://www.gencat.cat/docs/arc/Home/LA Agencia/Publicacions/Centre%20catala%20del%20reciclatge%20(CCR)/guia_consum_responsablebr.20.11.12.pdf)
- **FAO. Organización de las Naciones Unidas para la Alimentación y la Agricultura.** *El camino hacia el hambre cero 2030.* [en línia]. Roma: FAO, 2020. [Consulta en: 03-02-2020]. Disponible en: <http://www.fao.org/resources/infographics/infographics-details/es/c/1027149/>
- Fedisprove. **Tipos de Carnet Fitosanitario.** En: *Federación Española de Distribuidores para la Protección Vegetal (Fedisprove).* [en línia]. Alicante: Fedisprove, 31 de octubre de 2019. [Consulta: 03-02-2020]. Disponible en: <https://www.fedisprove.com/2019/10/31/tipos-de-carnet-fitosanitario/>
- **Fitosymposium.** [en línia]. Sevilla: Colegio Oficial de Ingenieros Técnicos Agrícolas (Coitand), enero 2019. [Consulta: 03/02/2020]. Disponible en: <http://www.fitosymposium.com/>
- **Libro Blanco de la Sanidad Vegetal en España.** Editores: Rafael Manuel Jiménez Díaz, María Milagros López González. Córdoba: UCO Press, Editorial Universidad de Córdoba, 2019. 696 p. ISBN 9788499274553.
- **Luxemburgo. Resolución aprobada por la Asamblea General el 20 de diciembre de 2018. [sobre la base del Informe de la Segunda Comisión (A/73/544), 16 enero 2019. Septuagésimo tercer período de sesiones. Tema 26 del programa. 73/252. Año Internacional de la Sanidad Vegetal (2020) 62ª sesión plenaria, 20 de diciembre 2018.** En: *Diario Oficial de la Unión Europea.* Edición en español. Luxemburgo: Oficina de Publicaciones de la Unión Europea, 20 de diciembre 2018. 2 p. ISSN 1977-0685 (edició electrònica). [Consulta: 03-02-2020]. Disponible en: <https://digitallibrary.un.org/record/1663727?ln=es>
- **Luxemburgo. Reglamento de Ejecución (UE) 2017/2313 de la Comisión, de 13 de diciembre de 2017, por el que se establecen las especificaciones de formato del pasaporte fitosanitario de los traslados en el territorio de la Unión y del pasaporte fitosanitario para la introducción y los traslados en una zona protegida.** En: *Diario Oficial de la Unión Europea.* Edición en español. Luxemburgo : Oficina de Publicaciones de la Unión Europea, 2017, L 331/44, 14 de diciembre de 2017. 9 p. ISSN 1977-0685 (edició electrònica). [Consulta: 03-02-2020]. Disponible en: https://eur-lex.europa.eu/eli/reg_impl/2017/2313/oj?locale=es

- **Luxemburgo. Reglamento de Ejecución (UE) 2019/2072 de la Comisión, de 28 de noviembre de 2019, por el que se establecen condiciones uniformes para la ejecución del Reglamento (UE) 2016/2031 del Parlamento Europeo y del Consejo en lo que se refiere a las medidas de protección contra las plagas de los vegetales, se deroga el Reglamento (CE) nº 690/2008 de la Comisión y se modifica el Reglamento de Ejecución (UE) 2018/2019 de la Comisión.** En: *Diario Oficial de la Unión Europea*. Edición en español. Luxemburgo : Oficina de Publicaciones de la Unión Europa, 2019, núm. 62, 10 de diciembre de 2019. 279 p. ISSN 1977-0685 (edició electrònica). [Consulta: 03-02-2020]. Disponible en: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/ES/TXT/PDF/?uri=OJ:L:2019:319:FULL&from=EN>
- **Mercacei.** *La UCO presenta el Libro Blanco de la Sanidad Vegetal sobre la lucha contra las plagas.* [en línea]. Madrid: Edimarket Publicaciones, 2014. [Consulta: 03-02-2020]. Disponible en: <https://www.mercacei.com/noticia/51545/ultima-hora/la-uco-presenta-el-libro-blanco-de-la-sanidad-vegetal-sobre-la-lucha-contra-las-plagas.html>
- **OCUC.** *Consum responsable d'Aliments.* OCUC Organització de Consumidors i Usuaris de Catalunya. [en línia]. Barcelona: OCUC, 2019. [Consulta: 03-02-2020]. Disponible en: http://www.ccpae.org/docs/consumidors/guia_consum_responsable_aliments.pdf
- **ONU, Programa para el medio ambiente.** [en línia]. Ginebra: International Environment House, 2019. [Consulta: 03-02-2020] Disponible en: <https://www.unenvironment.org/es/noticias-y-reportajes/reportajes/2020-es-el-ano-internacional-de-la-sanidad-vegetal>
- **Pasaporte fitosanitario.** En: *Govern de les Illes Balears. Consejería de Agricultura, Pesca y Alimentación. Dirección General de Agricultura, Ganadería y Desarrollo Rural. Sanidad Vegetal. ROPCIV: Registro Oficial de Productores, Comerciantes e Importadores de Vegetales. Pasaporte fitosanitario.* [en línia]. [Palma de Mallorca]: Govern de les Illes Balears, 2019. [Consulta: 03-02-2020]. Disponible en: https://www.caib.es/sites/sanitatvegetal/es/pasaporte_fitosanitario-81598

- **Phytoma.** En: *Phytoma. Sanidad Vegetal. Avisos de plagas. Vid: plagas y enfermedades (enero 2020)* [en línia]. Valencia: Phytoma, 2020. [Consulta: 03-02-2020]. Disponible en:
<<https://www.phytoma.com/sanidad-vegetal/avisos-de-plagas/vid-plagas-y-enfermedades-enero-2020>>
- Prat Codina, Marta, [et al.]. **Noves plagues a Catalunya.** En: Dossier Tècnic: Formació i Assessorament al sector agroalimentari. Barcelona: Departament d'Agricultura, Ramaderia, Alimentació i Medi Natural : RuralCat, juliol 2011, núm. 50. ISSN 1699-5486.
<<https://ruralcat.gencat.cat/documents/20181/4636078/DT50.+Noves+plagues+a+Catalunya/6bd6af4a-2438-4346-8f92-b92a85ec82b9>>
- **Probelte.** *Probelte* [en línia]. Murcia: Probelte, 2019. [Consulta: 03-02-2020]. Disponible en: <https://www.probelte.es/>
- **Productos Fitosanitarios : Trabaja sin riesgos, protege tu salud.** En: *Gobierno de la Rioja.* [en línia]. Logroño : Gobierno de la Rioja, ©2016. [Consulta: 03-02-2020]. Disponible en:
<<https://www.larioja.org/agricultura/es/agricultura/productos-fitosanitarios>>
- **Radiografía de les explotacions agrícoles de Catalunya 2019.** En: *Departament d'Agricultura, Ramaderia, Pesca i Alimentació. Generalitat de Catalunya.* [en línia]. Barcelona: Generalitat de Catalunya. Departament d'Agricultura, Ramaderia, Pesca i Alimentació, 2019. [Consulta: 03-02-2020]. Disponible en:
<<http://agricultura.gencat.cat/web/.content/11-actualitat/02-reportatges/10-radiografia-explotacions-agricoles-catalunya/enllacos-documents/fitxers-binariis/infografia.pdf>>
- **RAIF. Red de alerta e información fitosanitaria de Andalucía.** En: *Junta de Andalucía. Consejería de Agricultura, Ganadería, Pesca y Desarrollo Sostenible.* [en línia]. Sevilla: Junta de Andalucía, 2019. [Consulta: 03-02-2020]. Disponible en:
<https://www.juntadeandalucia.es/agriculturapescayderollorural/raif/graficas/malaga/-/document_library_display/3r91B4Qr4hJi/view/1551292?_110_INSTANCE_3r91B4Qr4hJi_redirect=http%3A%2F%2Fwww.juntadeandalucia.es/agriculturapescayderollorural/raif%2Fgraficas%2Fmalaga%3Fp_p_id%3D110_INSTANCE_3r91B4Qr4hJi%26p_p_lifecycle%3D0%26p_p_state%3Dnormal%26p_p_mode%3Dview%26p_p_col_id%3Dcolumn-1%26p_p_col_count%3D1>

- Saiz, Yaiza. **Las 12 frutas y verduras que más pesticidas contienen.** En: *La Vanguardia*. [en línia]. Barcelona: La Vanguardia Ediciones, 2018. 21/09/2018. [Consulta: 03-02-2020]. Disponible en: <<https://www.lavanguardia.com/comer/materia-prima/20180921/451932266973/las-12-frutas-y-verduras-que-mas-pesticidas-contienen.html>>
- **Sanitat vegetal. Àmbits d'actuació. Agricultura.** En: *Generalitat de Catalunya. Departament d'Agricultura, Ramaderia, Pesca i Alimentació*. [en línia]. Barcelona : Generalitat de Catalunya, 2019. [Consulta: 03-02-2020]. Disponible en: <http://agricultura.gencat.cat/ca/ambits/agricultura/dar_sanitat_vegetal_nou>
- **Tipos de Carnet Fitosanitario.** En: *Fedisprove. Tipos de carnet fitosanitario*. [en línia]. Alicante: Fedisprove, 2019. [Consulta: 03-02-2020]. Disponible en: <<https://www.fedisprove.com/2019/10/31/tipos-de-carnet-fitosanitario/>>